

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin korkea taso on hyvä tavoite. Tähän asti tehty politiikka ei kuitenkaan ole mitenkään relevantisti tukenut tätä tavoitetta, ja eläinten hyvinvointi sekä oikeudet ovat olleet alisteisia tuottajien rahamääräisille intresseille. Miten tämä strategia asettaa suuntaviivoja esimerkiksi sille, että 15 vuoden päästä broilerituotannossa voidaan puhua eläinten hyvinvoinnin korkeasta tasosta?

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Strategiassa luonnontuotteiksi on lueteltu riista. Eläviä olentoja ei tule nähdä tuotteina, vaan itsearvoisina yksilöinä, eikä niitä tulisi rinnastaa esimerkiksi marjoihin ja puihin, jotka sama käsite pitää sisällään. Näin ollen niin pitkään kun käsite luonnontuotteet pitää sisällään riistan, ei luonnontuotealan kasvua koskevat tavoitteet ole eettisesti kestäviä ilman sisällöllistä tarkennusta siitä minkälaisesta laadullisesta kasvusta on kyse. Muutoin eri keruutuotteiden käytön lisääminen on hyvä tavoite, ja esimerkiksi ruoankasvatuksen taidot ja opetus keruutuotteiden hyödyntämisestä tulisi lisätä uudeksi perustaidoksi esimerkiksi peruskoulun opetusohjelmaan tai ottaa muulla tavoin osaksi perusopetusta.

Perinteisten arvoketjujen monipuolistaminen on hyvä tavoite. Etenkin esimerkiksi kumppanuusmaatalouden yleistymisen voisi kirjata tavoitteeksi. Kumppanuusmaatalousmallissa viljelijät ja kuluttajat luovat suhteet toisiinsa ja sitoutuvat yhteistyöhön, jossa viljelijä tuottaa ruokaa todelliseen kysyntään ja tarpeisiin.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Ruokavienti tulisi rajata yksinomaan kasviperäisen ruuan vientiin rajaten ulos eläinperäiset tuotteet.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Reilu työelämä on ollut historiallisesti katsottuna järjestäytyneen työväestön kamppailujen ansiota, ja korkea järjestäytymisaste on myös tae siihen suuntaan, että työelämä olisi reilua myös vuonna 2040. Tavoitteeseen tulisi lisätä, että työntekijöiden järjestäytymistä tuetaan ja järjestäytymisaste on kasvanut. Tavoitteena tulisi myös olla, että alkutuotannon parissa työskentelevillä ihmisillä on enemmän valtaa omaan työhönsä ja he pystyvät vaikuttamaan tuotannon olosuhteisiin. Hyvänä tavoitteena olisi myös se, että alkutuotannon järjestäminen olisi enemmän erillään kotitiloista ja perheyrittäjyydestä kuin ennen, mikä mahdollistaisi paremmin yhteisomisteiset tilat ja auttaisi turvaamaan tuottajien jaksamista.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin osalta puhutaan tunnistamisesta ja huomioon ottamisesta. Ne eivät verbeinä anna selkeää kuvaa tai edes tarkoita sitä, että mitään konkreettista tehtäisiin sen eteen, että tuotantoeläinten hyvinvointi todellisuudessa lisääntyisi. Sen sijaan tavoitteen saavuttamiseksi tulisi kirjata esimerkiksi, että "tuotantoeläinten hyvinvoinnin lisääminen on tärkein eläintuotantoa ohjaava tekijä" tai "eläintuotannossa tehdään jatkuvasti aktiivisia tekoja nojaten viimeisimpään tieteelliseen tietoon lajikohtaisesta eläinten hyvinvoinnista tuotantoeläinten hyvinvoinnin lisäämiseksi". Lisäksi hyvinvoinnin ohella tulisi puhua eläinoikeuksista, kuten oikeudesta elämään, oikeudesta kokea ja ilmaista positiivisia tunteita sekä oikeudesta tulla suojelluksi ja olla vapaa ihmisen aiheuttamalta pelolta, kivulta, ahdistukselta ja kärsimykseltä.

Virke jossa väitetään, että tilakoon kasvu ei heikennä eläinten hyvinvointia, ei lisää eläinten välineellistä kohtelua eikä tautiriskejä, ei ainakaan historiallisesti pidä paikkaansa. Mikään ei myöskään viittaa siihen, että asia olisi toisin tulevaisuudessa. Tämä herättää kysymyksen, onko strategian tavoite kasvattaa tilakokoja eläinten hyvinvoinnista, ilmastokriisistä ja tautiriskeistä huolimatta? Lisäksi miksi tyytyä eläintautien torjuntaan, kun niitä voitaisiin myös pyrkiä ehkäisemään eläintuotantoa vähentämällä.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

-

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Huoltovarmuuden osalta päämääräksi tulisi kirjata, että ruokajärjestelmän tulisi sopeutua myös luonto- ja lajikadon vaikutuksiin.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Tavoitteessa tulisi tiedostaa eläintuotannon yhteys eläinlähöisten tartuntatautien lisääntymiseen. Eläinten tehotuotanto kasvattaa tartuntariskiä ja lisää uusien pandemioitten puhkeamisen todennäköisyyttä. On selvää, että mikäli riskienhallinnan vahvistaminen otettaisiin strategiassa tosissaan, olisi siinä selväsanaisesti ilmaistu tahtotila eläintuotannon vähentämiseen.

Strateginen tavoite 2: Ruuantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Eläintuotantoa, edes nurmipohjaista, ei tulisi nähdä säilyttämisen arvoisena vahvuutena. Huoltovarmuutta voitaisiin ylläpitää paremmin viljelemällä suoraan ihmisravinnoksi kelpaavia proteiinipitoisia ravintokasveja.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Nykytilanteen kartoituksessa on tuotu esiin kuinka eläintuotanto lepää ulkomaalaisten tuotantopanosten varassa etenkin tuontirehun osalta. Kuitenkaan tavoitteeksi ei ole asetettu eläintuotannon vähentämistä ja kasviperäisen ravinnon tuotannon lisäämistä. Tavoiteteksti antaa kuvan, että tuotantopanosten omavaraisuusasteen nostaminen on toissijaista nykyisen kaltaisen eläintuotannon säilyttämiseen nähden. Huomionarvoista on myös se, että työvoiman saatavuuden turvaaminen asiantuntijatyöstä koneiden korjaujiin edellyttää panostuksia koulutukseen, mikä on ehdottomasti kannatettava toimenpide. Kuitenkin tehty politiikka on jo pitkään ollut päinvastaisesti koulutusta alasajavaa, eikä toistaiseksi merkit poliittisessa ilmapiirissä näytä tuovan tähän muutosta.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Tavoite on ehdottoman kannatettava ja mikäli tavoitteeseen oikeasti pyritään, on siihen sisäänrakennettu se, että eläintuotantoa poliittisin toimin aktiivisesti vähennetään samalla kun kasvituotantoa lisätään. Tieteellisestä tutkimuksesta katsoen ei ole erimielisyyttä siitä, etteikö eläintuotannon merkittävä vähentäminen olisi vääjäämätöntä mikäli ruokajärjestelmän tavoite on olla ekologisesti kestävällä pohjalla.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Tarvittavien päästövähennysten aikaansaaminen edellyttää, että eläintuotantoa vähennetään merkittävästi, sillä suurin osa maatalouden päästöistä aiheutuu eläintuotannosta. Koska kyse on päästöjen vähennyksen kannalta välttämättömyydestä, niin tämän voisi kirjoittaa auki strategiaan.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Luonnon monimuotoisuuden kannalta kasvituotanto on eläintuotantoa kestävämpää, esimerkiksi sen pinta-alavaatimukset ovat huomattavasti pienemmät. Suomen käytettävästä peltopinta-alasta 80% on rehutuoannossa. Vaikka osuus on näin suuri, silti eläintuotanto on Suomessa tuontirehun varassa, mikä aiheuttaa globaalia luontokatoa. Etenkin broilerin kasvatuksessa globaalin luontokadon vaikutus on suuri. Koska monimuotoisuustavoitteiden saavuttaminen edellyttää päästötavoitteiden tavoin eläintuotannon merkittävää vähentämistä, tämä pitäisi selkeästi kirjottaa strategiaan auki.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havainnot

Ravinnepäästöjen taustalla on ensisijaisesti eläintuotanto ja lannankäsittely. Ilmiselvin keino ravinnepäästöjen vähentämiseen on eläintuotannon vähentäminen. Tämä pitäisi selkeästi strategiassa sanoittaa.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havainnot strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Strategiassa on tunnistettu hyvin ruuan merkitys kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tekijänä. Oikeus riittävään ravintoon on myös YK:n TSS-sopimuksessa määritelty oikeus. Tavoitteeseen tulisi siis kirjata, että ruokaturva ja oikeus riittävään ravintoon taataan kaikille. Huomionarvoista on myös, että sopimuksen valossa ruoka-apu ei ole keino tämän oikeuden turvaamiseen. Ruoka-apu on väliaikainen apu, eikä se puutu ruokaturvattomuuden juurisyihin. Tämän tavoitteen kirjaus on tärkeää etenkin nyt, kun tarvetta ruoka-avulle on lisätty sosiaaliturvaa heikentämällä.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havainnot

On hyvä, että tietoa ja ymmärrystä ruuan alkuperästä ja tuotantotavoista halutaan lisätä. Niin pitkään kuin eläintuotanto on iso osa ruuantuotantojärjestelmää, on tärkeää, että kaikille ikäluokille tarjotaan uusimpaan tutkimukseen perustuvaa tietoa eläinten tietoisuudesta ja tuntoisuudesta, eläinoikeuksista, eläintuotannon eettisistä ongelmista, eläinperäisen ravinnon vaikutuksista ympäristöön ja ilmastonmuutokseen sekä ihmisen terveyteen. Kotimaisuuden ja paikallisuuden lisäksi tulisi lisätä kasviperäisten tuotteiden käyttöä. Etenkin julkisissa ruokapalveluissa tämä olisi tärkeää niin eläinten, ympäristön kuin kansanterveyden kannalta.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havainnot

Kansallisten ravitsemussuosituksen pohjalta tiedetään, että suomalaiset syövät liikaa lihaa ja sillä on kansanterveyteen huomattavia negatiivisia vaikutuksia. Tavoitteessa tulisi siis yksiselitteisesti sanoa, että kansallisten ravitsemussuosituksen mukaisesti lihan kulutus laskee.

Ylipainoisten suomalaisten määrä on kasvanut merkittävästi viime vuosina ja eurooppalaisessa vertailussa Suomi on yksi lihavimmista maista. Yli 16-vuotiaista suomalaisista 59,5 prosenttia on ylipainoisia ja 26,8 prosenttia lihavia. Lihavuus lisää monien sairauksien riskiä ja se on yhteydessä ennenaikaisen kuolleisuus riskiin. Ruokastrategian yksi tavoite tulee olla ylipaino-ongelman ratkaisu; konkreettiset ja monipuoliset keinot sille, miten ihmisiä ohjataan kohti terveellisiä ja kohtuullisia ruokailutottumuksia esimerkiksi vahvistamalla perusterveydenhuollon palveluita tarjoamalla ravitsemusterapiaa, fysioterapiaa, vertaistukiryhmiä ja psyykkistä tukea sitä tarvitseville. Näiden ohella tulee lisätä saavutettavia liikkumismahdollisuuksia ja ohjata kulutusta terveyttä tukevaan ravintoon verotusta hyödyntäen.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havainnot

-

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havainnot

-

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havainnot lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

-

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Ruuantuotannon järjestäminen ja turvaaminen on yksi valtion keskeisimpiä tehtäviä. Koska nykyinen ruuantuotantojärjestelmä on kestävä pohjalla, on sen uudistamiseen tähtäävä strateginen suunnittelu hyvä asia. Tavoitteiden asettamisen osalta strategiassa on paljon hyvää. Hyvätkin tavoitteet jäävät kuitenkin vaillinaisiksi, jos keinovalikoima niiden toteuttamiseksi on puutteellinen. Siihen nähden, kuinka keskeisessä asemassa strategian tavoitteiden saavuttamisen kannalta eläintuotannon vähentäminen ja kasvituotannon lisääminen ovat, strategia on lähes sanaton ja paikoin vastakohtainen. Vaikka strategian tarkoitus on luoda askelmerkkejä ruokajärjestelmän muuttamiselle, vaikuttaa se edellä mainitun vuoksi enemmän kestäväntä nykytilannetta säilyttävänä, kuin jotain uutta, kestävä ja parempaa tavoittelevana. Eläinten näkökulmasta ruokajärjestelmän muuttamisella kasvituotantoa painottavaksi on jo nyt, ja on aina ollut kiire. Kiirettä lisää alati kiihtyvä ilmastonmuutos ja luontokato. Tämä ajallinen näkökulma huomioiden strategialta olisi toivonut huomattavasti konkreettisempaa ja uudistavampaa otetta.

Kaski Sanna
Eläinoikeuspuolue